

บทที่ 3

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

1. พันธุ์พืช

การศึกษาครั้งนี้แบ่งการทดลองออกเป็น 4 การทดลองได้แก่

- 1) ผลของจิบเบอเรลลิน แอซิด ต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของผลลำไยพันธุ์ดอ
- 2) ผลของซีพีฟิยู ต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของผลลำไยพันธุ์ดอ
- 3) ผลของวิตามินอี ต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของผลลำไยพันธุ์ดอ
- 4) ผลของจิบเบอเรลลิน แอซิด, ซีพีฟิยู, และวิตามินอี ต่อการเจริญเติบโต และคุณภาพของผลลำไยพันธุ์ดอ และการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทางสรีรวิทยาพืชในใบลำไย โดยในแต่ละการทดลองใช้ต้นพืชและแปลงทดลอง ดังนี้

1.1 ใช้ต้นลำไยพันธุ์ดอ อายุประมาณ 15 ปี จำนวน 15 ต้น บริเวณสวนเกษตรกรในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยลำไยที่ใช้ในการทดลองนี้เป็นลำไยที่ทำการผลิตนอกฤดูกาล (ดังภาพที่ 3) ในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นช่วงผลอายุประมาณ 12 สัปดาห์หรือก่อนเก็บเกี่ยว 2 เดือน ทำการดูแลรักษา โดยทำการให้น้ำระหว่างที่ทำการทดลอง ต้นละประมาณ 50 ลิตร ต่อครั้ง ทุกๆ 7 วันและให้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ครั้งละ 1 กิโลกรัมต่อต้น จำนวน 2 ครั้ง ห่างกันครั้งละ 15 วัน ในช่วง 2 เดือนก่อนการเก็บเกี่ยว และทำการพ่นสารเคมีกำจัดโรคและแมลงเมื่อพบการระบาด โดยต้นลำไยทั้งหมดใช้ในการทดลองที่ 1, 2 และ 3

ภาพที่ 3 ลักษณะของแปลงทดลองและต้นลำไยที่ใช้ในการทดลอง ผลของ จิบเบอเรลลิน แอซิด, ซีพีฟิยู, และ วิตามินอี ต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของผลลำไย

1.2 ใช้ต้นลำไยพันธุ์คอ อายุต้นประมาณ 5 ปี โดยเป็นต้นที่ทำการตัดแต่งกิ่งแบบเปิดกลางทรงพุ่ม จำนวน 10 ต้น บริเวณแปลงพื้นที่ในส่วนของอุทยานการเกษตร และฟาร์มมหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (ดังภาพที่ 4) โดยทำการทดลองในช่วงเดือนมกราคม ถึง มีนาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นช่วงผลอายุประมาณ 12 สัปดาห์หรือก่อนเก็บเกี่ยว 2 เดือน ทำการดูแลรักษา โดยทำการให้น้ำระหว่างที่ทำการทดลองต้นละประมาณ 50 ลิตร ต่อครั้ง ทุกๆ 7 วัน และให้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ครั้งละ 1 กิโลกรัมต่อต้น จำนวน 2 ครั้ง ห่างกันครั้งละ 15 วัน ในช่วง 2 เดือนก่อนการเก็บเกี่ยว และทำการพ่นสารเคมีกำจัดโรคและแมลงเมื่อพบการระบาดของต้นลำไยทั้งหมดใช้ในการทดลองที่ 4

ภาพที่ 4 ลักษณะของแปลงทดลอง และต้นลำไยที่ใช้ในการทดลอง ผลของจิบเบอเรลลิน แอซิด, ซีพีฟิยู, และ วิตามินอีต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของผลลำไยและการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทางสรีรวิทยาพืชในใบลำไย

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง

- 2.1 เวอร์เนียร์คาลิเปอร์
- 2.2 เครื่องวัดสี (Colorimeter) รุ่น CR-10 ยี่ห้อ Minolta
- 2.3 เครื่อง CIRAS – 1 PORTABLE PHOTOSYNTHESIS SYSTEM (PP SYSTEM) ใช้วัดอัตราการสังเคราะห์แสง, ค่าความสามารถในการแลกเปลี่ยนก๊าซของปากใบ และอัตราการคายน้ำ
- 2.4 เครื่องวัดปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ (Digital refractometer) ยี่ห้อ ATOGO รุ่น PR-32 (0.00-32.00 Brix) ของประเทศญี่ปุ่น
- 2.5 เครื่องชั่งน้ำหนักไฟฟ้า รุ่น XB 320 M ยี่ห้อ Percisa ความละเอียดทศนิยม 3 ตำแหน่ง ของบริษัท Persica Instruments AG ประเทศสวิสเซอร์แลนด์

- 2.6 เครื่องชั่งอิเล็กทรอนิกส์ ทศนิยม 4 ตำแหน่ง รุ่น I 1800 ของบริษัท ไชแอนดิฟิก ประเทศเยอรมันนี
- 2.7 เครื่องปั่นผลไม้ (Blender)
- 2.8 ชุดการไทเทรต (Titration set)
- 2.9 ตู้อบลมร้อน(Hot air oven)
- 2.10 เครื่องบดละเอียดชิ้นส่วนแห้งของพืช พร้อมตระแกรงร่อน ขนาด 35 เมช (mesh)
- 2.11 หม้อปรับอุณหภูมิ (Water bath)
- 2.12 เครื่องวัดการดูดกลืนแสง (Spectrophotometer UV-Vis)
- 2.13 โถดูดความชื้น (Desiccator)
- 2.14 ขวดพลาสติกขนาด 60 ซีซี
- 2.15 กระดาษกรอง Whatman No.1
- 2.16 กล้องถ่ายรูปดิจิทัล
- 2.17 ถังน้ำ
- 2.18 กรรไกรตัดกิ่ง
- 2.19 อุปกรณ์เครื่องแก้ว

3. วิธีการทดลอง

การทดลองเบื้องต้นเปรียบเทียบระดับเข้มข้นของสารจิบเบอเรลลิก แอซิด (GA_3), ซีพีพียู (CPPU), และวิตามินอี (Vitamin E) ต่อคุณภาพผลลำไย เพื่อหาระดับความเข้มข้นที่เหมาะสมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผลลำไยได้ดีที่สุด ทำการทดลองในช่วงระหว่างมกราคม 2547-มีนาคม 2547 (ฤดูหนาวถึงฤดูร้อน) โดยผลลำไยมีอายุ 12 สัปดาห์หรือในระยะเมล็ดเปลี่ยนสีและเริ่มสร้างเนื้อฉ่ำ บริเวณสวนเกษตรกรในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จุ่มลงในสารละลายแต่ละความเข้มข้นซึ่งผสมสารจิบเบอ จำนวน 3 ครั้ง ห่างกันครั้งละ 1 สัปดาห์ นานครั้งละ 20 วินาที โดยทำการจุ่มช่อผลในช่วงเวลาประมาณ 15.00-16.00 น. หรือช่วงที่มีแสงแดดไม่จัด วางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design (RCBD) โดยแบ่งการทดลองออกเป็นการทดลองที่ 1, 2 และ 3 ดังนี้

ภาพที่ 5 วิธีการซบผลลำไยในสารละลายที่ศึกษา

3.1 การทดลองที่ 1 ผลของจิบเบอเรลลิน แอซิด ต่อการเจริญเติบโต และคุณภาพของผลลำไยพันธุ์ดอ

แบ่งออกเป็น 4 กรรมวิธี จำนวน 5 บล็อก (ซ้ำ) (1 ต้นเท่ากับ 1 บล็อก) หนึ่งหน่วยการทดลองเท่ากับ 5 ซ่อ

กรรมวิธีที่ 1 Control (น้ำกลั่น)

กรรมวิธีที่ 2 GA₃ เข้มข้น 25 สดล.

กรรมวิธีที่ 3 GA₃ เข้มข้น 50 สดล.

กรรมวิธีที่ 4 GA₃ เข้มข้น 75 สดล.

3.2 การทดลองที่ 2 ผลของซีพีพียู ต่อการเจริญเติบโต และคุณภาพของผลลำไยพันธุ์ดอ

แบ่งออกเป็น 4 กรรมวิธี จำนวน 5 บล็อก (ซ้ำ) (1 ต้นเท่ากับ 1 บล็อก) หนึ่งหน่วยการทดลองเท่ากับ 5 ซ่อ

กรรมวิธีที่ 1 Control (น้ำกลั่น)

กรรมวิธีที่ 2 CPPU เข้มข้น 10 สดล.

กรรมวิธีที่ 3 CPPU เข้มข้น 20 สดล.

กรรมวิธีที่ 4 CPPU เข้มข้น 30 สดล.

3.3 การทดลองที่ 3 ผลของวิตามินอี ต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของผลลำไยพันธุ์ต่อ

แบ่งออกเป็น 4 กรรมวิธี จำนวน 5 บล็อก (ซ้ำ) (1 ต้นเท่ากับ 1 บล็อก) หนึ่งหน่วยการทดลองเท่ากับ 5 ซ่อ

กรรมวิธีที่ 1 Control (น้ำกลั่น)

กรรมวิธีที่ 2 Vitamin E เข้มข้น 0.25 เปอร์เซ็นต์

กรรมวิธีที่ 3 Vitamin E เข้มข้น 0.50 เปอร์เซ็นต์

กรรมวิธีที่ 4 Vitamin E เข้มข้น 1.00 เปอร์เซ็นต์

การบันทึกผลการทดลอง

การทดลองที่ 1, 2 และ 3 ทำการบันทึกการเปลี่ยนแปลงทุก 2 สัปดาห์หลังจากทำการทดลอง ดังนี้

1. จำนวนผลต่อซ่อ โดยทำการนับจำนวนผลที่คงเหลือในซ่อผลหลังจากทำการจุ่มด้วยสารละลายในขณะที่ผลอายุ 12 สัปดาห์ ตามกรรมวิธีการทดลองต่างๆ จนถึงเก็บเกี่ยวผลผลิตขณะที่ผลมีอายุ 20 สัปดาห์
2. คำนวณเปอร์เซ็นต์การร่วงหล่นของผล นำมาหาค่าจากสูตรดังนี้

$$\text{เปอร์เซ็นต์การร่วงหล่นของผล (เปอร์เซ็นต์)} = \frac{\text{จำนวนผลก่อนการจุ่มสาร} - \text{จำนวนผลเมื่อทำเก็บเกี่ยว}}{\text{จำนวนผลก่อนการจุ่มสาร}} \times 100$$

3. ความกว้าง ความยาว และความสูงของผล โดยทำการสุ่มคัดเลือกผลที่อยู่ในซ่อ จำนวนซ่อละ 2 ผล จากนั้นใช้เวอร์เนียร์คาลิเปอร์วัดขนาดผล มีหน่วยเป็นมิลลิเมตร ทำการวัดที่ผลเดิมทุกครั้ง ทำการวัดครั้งแรกเมื่อขณะผลอายุ 12 สัปดาห์ จนถึงเก็บเกี่ยวผลผลิต เมื่อผลอายุ 20 สัปดาห์

4. นำผลลำไยที่เก็บเกี่ยวได้มาศึกษา และบันทึกข้อมูลด้านคุณภาพ ทั้งทางด้านกายภาพและทางเคมี โดยทำการบันทึกข้อมูลดังนี้

4.1 จำนวนผลและขนาดผลในแต่ละเกรด โดยแบ่งเกรดตามมาตรฐานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นพดลและคณะ, 2543) เป็นขนาดผลเฉลี่ยตามเกรด AA (มากกว่า 2.5 ซม.), A (2.3–2.5 ซม.), B (2.0–2.2 ซม.), C (น้อยกว่า 2.0 ซม.) ทำการัดขนาดและแบ่งเกรดทุกผลในแต่ละซ่อ

4.2 ความหนาเปลือก, เนื้อ และเส้นผ่าศูนย์กลางเมล็ด โดยใช้เวอร์เนียร์คาลิปเปอร์สวัด หน่วยเป็นมิลลิเมตร

4.3 น้ำหนักของ เปลือก, เนื้อ และเมล็ด โดยใช้เครื่องชั่งน้ำหนักไฟฟ้า รุ่น XB 320 M ยี่ห้อ Percisa ความละเอียดทศนิยม 3 ตำแหน่ง ทำการสุ่มคัดเลือกผลลำไยขนาดเกรด AA และ A จำนวน 10 ผลต่อช่อ จากนั้นชั่งน้ำหนักแยกเปลือก เนื้อ และเมล็ด มีหน่วยเป็นกรัม

4.4 สีผิวเปลือก โดยใช้เครื่องวัดสี (Colorimeter) รุ่น CR-300 ยี่ห้อ Minolta วัดสีผิวเปลือกลำไย ซึ่งค่าที่ได้แสดงในรูปของค่า L^* a^* และ b^* ซึ่งแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้ โดยค่า L^* คือค่าความสว่าง (lightness) หรือค่าความมืด (darkness) ของตัวอย่าง มีค่าตั้งแต่ 0-100 ถ้าค่า L^* มีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่าวัตถุมีความสว่างน้อย หากมีค่าใกล้ 100 แสดงว่าวัตถุมีความสว่างมาก ค่า a^* แสดงถึงสีแดง (ค่าเป็นบวก) และสีเขียว (ค่าเป็นลบ) ขณะที่ค่า b^* เมื่อค่าเป็นบวก แสดงว่าตัวอย่างมีสีเหลือง ถ้าค่าเป็นลบ แสดงถึงสีน้ำเงิน หากทั้งค่า a^* และ b^* มีค่าเป็น 0 แสดงว่าวัตถุมีสีเทา ซึ่งในกรณีของลำไยค่าความสว่าง (L^*) และค่าความมีสีเหลืองของเปลือกผล (b^*) จะมีความสำคัญมาก สุ่มคัดช่อผลในช่อที่ทำการเก็บเกี่ยวแต่ละกรรมวิธีจำนวน 2 ผลต่อช่อ จากนั้นทำการวัดผลละ 3 ตำแหน่ง คือ ตำแหน่งด้านข้าง ทั้งด้านซ้าย และขวาของผล จากนั้นทำการวัดบริเวณด้านล่างของผล

4.5 ปริมาณกรดที่ไทเตรทได้ โดยใช้ชุดการไทเตรท (Titration set)

4.6 ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ โดยใช้เครื่องวัดของแข็งที่ละลายน้ำได้ (Digital refractometer)

หลังจากได้ทำการทดลองที่ 1, 2 และ 3 ทำให้ได้ระดับเข้มข้นของสารที่เหมาะสมต่อการปรับปรุงคุณภาพผลลำไยจึงนำมาทำการทดลองศึกษาผลของสารที่ใช้เดี่ยวๆ และใช้ร่วมกันในการทดลองที่ 4

3.4 การทดลองที่ 4 ผลของจิบเบอเรลลิน แอซิด, ซีพีพียู และ วิตามินอี ต่อการเจริญเติบโต และคุณภาพของผลลำไยพันธุ์ดอ และการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทางสรีรวิทยาพืชในใบลำไย

เลือกต้นลำไยที่ติดผลสมบูรณ์ ทำการทดลองในช่วงระหว่างมกราคม 2549-มีนาคม 2549 (ฤดูหนาวถึงฤดูร้อน) บริเวณแปลงพื้นที่ในส่วนของอุทยานการเกษตรและฟาร์มมหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย ใช้ช่อผลลำไยพันธุ์ดอที่มีอายุหลังติดผลประมาณ 12 สัปดาห์ หรือในระยะเมล็ดเปลี่ยนสีและเริ่มสร้างเนื้อ จุ่มลงในสารละลายแต่ละความเข้มข้นซึ่ง

ผสมสารจับใบ จำนวน 3 ครั้ง นานครั้งละ 20 วินาที ห่างกันครั้งละ 1 สัปดาห์ โดยทำการจุ่มช่อผล ที่ช่วงเวลาประมาณ 15.00-16.00 น. หรือช่วงที่มีแสงแดดไม่จัด วางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design (RCBD) จำนวน 10 บล็อก (ซ้ำ) (1 ต้นเท่ากับ 1 บล็อก) มี 8 กรรมวิธี หนึ่งหน่วยการทดลองเท่ากับ 5 ช่อ

วิธีการทดลอง

หลังจากได้ความเข้มข้นที่เหมาะสมที่สุดของสารแต่ละชนิดในการทดลองที่ 1, 2 และ 3 นำเอาสารแต่ละชนิดมาทำการทดลองโดยสามารถแบ่งกรรมวิธีได้ดังนี้

กรรมวิธีที่ 1 Control (น้ำกลั่น)

กรรมวิธีที่ 2 GA₃ 50 สดล.

กรรมวิธีที่ 3 CPPU 30 สดล.

กรรมวิธีที่ 4 วิตามินอี 1.00 เปอร์เซ็นต์

กรรมวิธีที่ 5 GA₃ 50 สดล. + CPPU 30 สดล.

กรรมวิธีที่ 6 GA₃ 50 สดล. + วิตามินอี 1.00 เปอร์เซ็นต์

กรรมวิธีที่ 7 CPPU 30 สดล. + วิตามินอี 1.00 เปอร์เซ็นต์

กรรมวิธีที่ 8 GA₃ 50 สดล. + CPPU 30 สดล. + วิตามินอี 1.00 เปอร์เซ็นต์

การบันทึกผลการทดลอง

ก. ทำการบันทึกการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพทุก 2 สัปดาห์หลังจากทำการทดลอง เช่นเดียวกับการทดลองที่ 1, 2 และ 3

ข. ทำการวัดการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทางสรีรวิทยาพืชที่สำคัญในใบลำไย ได้แก่ วัดอัตราการสังเคราะห์แสง, ค่าความสามารถในการแลกเปลี่ยนก๊าซของปากใบ และอัตราการคายน้ำ โดยใช้เครื่อง CIRAS – 1 PORTABLE PHOTOSYNTHESIS SYSTEM (PP SYSTEM) โดยวัดสัปดาห์ละ 1 ครั้งหลังจุ่มสารจนถึงเก็บเกี่ยวโดยวัดใบคู่ที่ 3 นับจากโคนปลายช่อผล เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ผลลำไยต่อการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทางสรีรวิทยาพืชในใบลำไย หลังได้รับสาร

ค. ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของใบลำไย ได้แก่ ปริมาณ Total Non-structural Carbohydrate (TNC) ในใบลำไย ที่ทำการเก็บจากใบคู่ 3 หรือใบที่ทำการวัดอัตราการสังเคราะห์แสง ในทุกสัปดาห์ จากนั้นวิเคราะห์ผลตามวิธี Nelson's reducing sugar procedure (สุจริต, 2531) ดังแสดงไว้ในภาคผนวก

4. การวิเคราะห์ผลการทดลองทางสถิติ

ใช้โปรแกรม SPSS version 10.0

5. สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

1. สวนลำไยเกษตรกรในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. แปลงลำไยของอุทยานการเกษตรและฟาร์ม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. ห้องปฏิบัติการ ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

6. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

มกราคม พ.ศ. 2547 – มิถุนายน พ.ศ. 2549